

ТЕМА 1. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА

1. Історичні умови виникнення держави
2. Основні теорії походження держави
3. Історичні типи держави
4. Поняття та ознаки держави
5. Механізм та апарат держави
6. Функції держави
7. Поняття форми держави та її елементи

СТУДЕНТИ ПОВИННІ ЗНАТИ:

- ОСНОВНІ ТЕОРІЇ ПОХОДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ;
- ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА ЮРИДИЧНІ ТЕРМІНИ ТЕМИ;
- ЗМІСТ ФУНКЦІЙ ТА ФОРМ ДЕРЖАВИ.

Юридичні терміни: держава, теорії походження держави, ознаки держави, функції держави, форма держави, форма державного правління, форма державного устрою, політичний режим, монархія, республіка, унітарна держава, федерація, конфедерація, демократія, авторитарний режим, тоталітарний режим, правова держава, ознаки правової держави, громадянське суспільство.

ДЕРЖАВА – ЦЕ ПОЛІТИКО-ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ВЛАДИ НАЙБІЛЬШ ВПЛИВОВОЇ ЧАСТИНИ СОЦІАЛЬНО НЕОДНОРІДНОГО СУСПІЛЬСТВА, ЯКА ЧЕРЕЗ АПАРАТ УПРАВЛІННЯ І ПРИМУСУ РЕАЛІЗУЄ ВЛАСНУ ПОЛІТИКУ І ВОДНОЧАС ВИСТУПАЄ ОФІЦІЙНИМ ПРЕДСТАВНИКОМ УСЬОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ВИКОНУЄ ЗАГАЛЬНО СОЦІАЛЬНІ СПРАВИ НА ОСНОВІ ПРАВОВИХ НОРМ, КОТРИМИ ЗАБЕЗПЕЧУЄ УЗГОДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ГРУПОВИХ, ІНДИВІДУАЛЬНИХ І СУСПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ.

Термін «державна» з'явився у XVІ ст. Його ввів до наукового обігу італійський політичний мислитель Ніколо Макіавеллі. Як синонім терміну «державна» використовується термін «країна». Поняття «країна» вживається у розумінні території, що має певні кордони, володіє державним суверенітетом або перебуває під владою іншої держави. (колонії) Країна Басків є складовою частиною Королівства Іспанії.

ПОХОДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ

Первісне суспільство:

- форма соціальної організації – рід
- труд окремої людини – частина спільної праці всього колективу родової общини
- господарство привласнюючи, люди користувалися плодами природи
- заняття: збиральництво, полювання
- загальна власність на знаряддя праці та продукти вжитку
- влада базувалась на авторитеті, виражала та захищала інтереси всіх членів однорідного суспільства, носила суспільний характер

Зміни у процесі удосконалення знарядь праці

- Роди об'єднуються у племена, останні – у союзи племен
- Господарство відтворююче, започатковується землеробство та домашнє скотарство, ускладнюються знаряддя праці
- общинна власність на знаряддя праці та результати праці
- відбувається ієрархізація органів влади, розподіл їх функцій, впроваджується принцип представництва

ПРИЧИНАМИ ВИНИКНЕННЯ ДЕРЖАВИ БУЛИ:

- Необхідність вдосконалення форм управління суспільством в результаті розвитку виробництва, поділу праці, зростання чисельності населення
- Необхідність підтримання в суспільстві порядку, що забезпечується за допомогою загальнообов'язкових соціальних норм
- необхідність захисту території та ведення війн;
- необхідність організації суспільних робіт й об'єднання з цією метою великих груп людей (іригаційні роботи в Єгипті).

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ДЕРЖАВИ

Економічні

- Три великі поділи праці
- Виникнення виробничого типу господарства
- Поява надлишкового продукту, приватної власності, майнової нерівності

Соціальні

- Виникнення патріархальної сім'ї

Політичні

- Утворення великих груп з протилежними інтересами
- Виникнення конфліктів
- Неспроможність суспільної влади первісного ладу врегулювати суперечності

ТЕОРІЇ

ВИНИКНЕННЯ

ДЕРЖАВИ

- Теологічна
 - Патріархальна
 - Договірна
 - Органічна
 - Психологічна
 - Демографічна
 - Насильства
 - Економічна
 - Географічного детермінізму
 - Расова
 - Космічна
-

ОЗНАКИ

ДЕРЖАВИ:

- Територія
- Має формальні реквізити : прапор, герб, гімн
- Суверенітет
- Правова основа діяльності
- Публічний характер влади
- Об'єднання населення через громадянство
- Наявність фінансово-економічної основи діяльності

ФОРМА ДЕРЖАВИ – СПОСІБ (ПОРЯДОК) ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Форма
правління

Державн
о-
правовий
(політичн
ий)
режим

Форма
державн
ого
устрою

ФОРМА ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ – СПОСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЕРХОВНОЇ ВЛАДИ В ДЕРЖАВІ, ПОРЯДОК ЇЇ УТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ

Монархія

- Необмежена, обмежена, Деспотична, Абсолютна, Парламентська, дуалістична

Республіка

- Президентська, Змішана, Парламентська

ФОРМА ДЕРЖАВНОГО УСТРОЮ – ВИЗНАЧАЄ ПОРЯДОК ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ЦЕНТРАЛЬНИМИ ТА МІСЦЕВИМИ ОРГАНАМИ ВЛАДИ

Унітарна

- проста

Складна

- Федерація, Конфедерація, Співдружність, Імперія

ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИЙ (ПОЛІТИЧНИЙ) РЕЖИМ – СУКУПНІСТЬ ЗАСОБІВ І МЕТОДІВ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Демократичний

- *

Недемократичний

- Авторитарний, Тоталітарний